

VZNIK A PODSTATA UDEĽOVANIA CERTIFIKÁTOV SCHVÁLENÝCH HOSPODÁRSKYCH SUBJEKTOV

THE UPRISING AND REALITY OF CERTIFICATION OF UTHORISED ECONOMIC OPERATOR

Adela Poliaková¹

Anotace: Príspevok sa zaoberá príčinami vzniku certifikácie schválených hospodárskych subjektov ako novým javom v colných záležitostiach Európskej únie. Získavanie certifikátu AEO je sprevádzané množstvom požiadaviek a zisťovaní, ktoré sú pre žiadajúci hospodársky subjekt častokrát neprehľadné a nezrozumiteľné. Aj to je možnou príčinou pomerne malého množstva subjektov, ktoré toto osvedčenie získali v Českej i Slovenskej republike. Získanie takéhoto certifikátu je nesporným dôkazom kvality a spoľahlivosti daného hospodárskeho subjektu.

Klíčová slova: AEO, certifikácia AEO, schválený hospodársky subjekt, colné formality, osvedčenie, žiadateľ

Summary: This paper deals with reasons of Authorized Economic Operator certification uprising like a new effect in custom affairs of European Union. Obtaining of AEO certificate is followed with a lot of demands and detection what is often very blind and incomprehensible for asking economic subject. This is possible to be a reason of quietly little amount of subjects that have this certificate obtained in Czech and Slovak Republic. The obtaining of this certificate is undisputed demonstration of quality and reliability of economic subject.

Key words: AEO, AEO certification, Authorized Economic Operator, custom affairs, verification, applicant.

1. ÚVOD

Čo znamená pojem schváleného hospodárskeho subjektu a prečo mať záujem o získanie štatútu Schváleného hospodárskeho subjektu? Odpoveď na tieto otázky nám dáva v súčasnosti legislatíva Európskej únie, konkrétne novelizovaný Colný kódex spoločenstva.

„Schválený hospodársky subjekt využíva uľahčenia, pokiaľ ide o colné kontroly týkajúce sa bezpečnosti a ochrany a/ alebo zjednodušené postupy stanovené colnými predpismi. Podliehajúc predpisom a podmienkam uznajú colné orgány vo všetkých členských štátoch bez toho, aby boli dotknuté colné kontroly, štatút schváleného hospodárskeho subjektu. Colné orgány povolia subjektu využívať zjednodušené postupy na základe uznania štatútu schváleného hospodárskeho

¹ Ing. Adela Poliaková, EUR ING, PhD., Žilinská univerzita v Žiline, Fakulta prevádzky a ekonomiky dopravy a spojov, Katedra cestnej a mestskej dopravy, Univerzitná 8215/1, 010 26 Žilina, Tel.: +421/41/513 3504, Fax: +421/41/513 1523+420, E-mail: adela.poliakova@fpedas.uniza.sk

subjektu a za podmienky, že sú splnené požiadavky týkajúce sa konkrétneho typu zjednodušeného postupu stanoveného v colných právnych predpisoch spoločenstva.“

2. DÔVODY VZNIKU CERTIFIKÁCIE SCHVÁLENÝCH HOSPODÁRSKYCH SUBJEKTOV

2.1 Prvé úvahy o nutnosti schvaľovania hospodárskych subjektov

Pojem „schváleného hospodárskeho subjektu“ (pozn. v českom jazyku „Oprávněný hospodářský subjekt“) sa objavil v roku 2005, kedy bola Nariadením Európskeho parlamentu a rady (ES) č. 648/2005 uskutočnená novelizácia platného Colného kódexu Spoločenstva, známa aj ako “Bezpečnostná novela Colného kódexu”.

V uvedenom Nariadení sa uvádza, že:

„Je potrebné vytvoriť rovnocennú úroveň ochrany pri colných kontrolách tovaru prepraveného na colné územie spoločenstva alebo z neho.

Na dosiahnutie tohto cieľa je nevyhnutné vytvoriť rovnocennú úroveň colných kontrol v spoločenstve a zabezpečiť harmonizované vykonávanie colných kontrol zo strany členských štátov, ktoré sú hlavne zodpovedné za vykonávanie týchto kontrol. Takéto kontroly by sa mali zakladať na spoločne dohodnutých normách a kritériách rizík pre výber tovaru a hospodárskych subjektov s cieľom minimalizovať riziká pre spoločenstvo a jeho občanov a pre obchodných partnerov spoločenstva.

Členské štáty a Komisia by preto mali zaviesť rámec riadenia rizika v rámci celého spoločenstva na podporu spoločného prístupu, aby sa efektívne stanovili priority a účinne prideliť zdroje s cieľom udržať správnu rovnováhu medzi colnými kontrolami a uľahčením zákonného obchodu.

Takýto rámec by mal taktiež stanoviť spoločné kritériá a harmonizované požiadavky pre schválené hospodárske subjekty a zabezpečiť harmonizované uplatňovanie takýchto kritérií a požiadaviek. Vytvorenie rámca riadenia rizika spoločného pre všetky členské štáty by im nemalo brániť v náhodnej kontrole tovaru.“

Čiže základom pre vytváranie štatútu Schváleného hospodárskeho subjektu (ang. „Authorized Economic Operator“ – skratka AEO) bola skutočnosť, že pri colných kontrolách v rámci Európskej Únie platili v jednotlivých členských štátoch rôzne pravidlá, ktoré častokrát viedli k neprehľadnostiam a zbytočne komplikovali voľný pohyb tovarov v Spoločenstve. Podmienkou pre zjednodušenie colných postupov je však spoločná dohoda členských štátov o uplatňovaní rovnakých postupov pri colných kontrolách.

Práve vytvorenie rovnakého rámca colných postupov si vyžaduje vyčleňovanie takých obchodných jednotiek, ktoré často podliehajú colnej kontrole tovaru a z hľadiska colných kontrol sú spoľahlivé.

2.2 PODSTATA UDEĽOVANIA CERTIFIKÁTOV AEO

2.2.1 Právna úprava certifikácie AEO

Preto Európska únia pristupuje k vyčleňovaniu takýchto jednotiek, pričom sa prijalo jednotné označenie „Authorized Economic Operator – AEO“, teda Schválený hospodársky subjekt. Udeľovanie či certifikácia hospodárskych jednotiek ako jednotiek AEO je upravené nasledovne:

„Členské štáty by mali udeliť štatút schváleného hospodárskeho subjektu každému hospodárskemu subjektu, ktorý spĺňa spoločné kritériá týkajúce sa kontrolných systémov subjektov, finančnej solventnosti a záznamu o plnení požiadaviek vyplývajúcich z právnych predpisov.

Štatút schváleného hospodárskeho subjektu udelený jedným členských štátom by mal iný členský štát uznať, ale tento štatút neudeluje právo automaticky čerpať výhody zo zjednodušených postupov ustanovených v colných predpisoch v iných členských štátoch. Iné členské štáty by však mali schváleným hospodárskym subjektom umožniť využitie zjednodušených postupov za podmienky, že pre využitie daných zjednodušených postupov spĺňajú všetky osobitné požiadavky.

Pri posudzovaní žiadosti o využitie zjednodušených postupov nepotrebnú iné členské štáty opakovane hodnotiť kontrolné systémy subjektu, finančnú solventnosť a záznam o plnení požiadaviek vyplývajúcich z právnych predpisov, čo už vykonal členský štát, ktorý udelil štatút schváleného hospodárskeho subjektu, ale mali by zabezpečiť, aby boli splnené všetky ostatné osobitné požiadavky na využitie daných zjednodušených postupov.

Využitie zjednodušených postupov v iných členských štátoch môže taktiež koordinovať dohoda medzi dotknutými colnými orgánmi.“

V nadväznosti na požiadavku udeľovania štatútov schválených hospodárskych subjektov bolo teda nutné vytvoriť jednotný zoznam kritérií, ktoré žiadateľ musí spĺňať. Podrobnosti k uvedenej požiadavke boli uvedené v Nariadení komisie (ES) č. 1875/2006, ktorým sa mení a dopĺňa nariadenie (EHS) č. 2454/93, ktorým sa vykonáva nariadenie Rady (EHS) č. 2913/92, ktorým sa ustanovuje Colný kódex Spoločenstva.

Citovaný text nám dáva odpoveď i na otázku, prečo by sa mali podnikateľské subjekty snažiť o získanie štatútu schváleného hospodárskeho subjektu.

Taký subjekt, ktorý má štatút AEO môže využívať v rámci colných kontrol zjednodušené postupy, pričom pri absolvovaní zjednodušenej kontroly je ďalším štátom táto uznávaná, teda urýchlí sa nielen pohyb tovaru v rámci EÚ, ale nie je nutné opakované absolvovať niektoré formality. Avšak, ako vyplýva z ďalšieho textu Nariadenia Európskeho parlamentu a rady (ES) č. 648/2005, zjednodušené postupy by nijako nemali obmedzovať colné kontroly, ktoré by boli zamerané na zachovanie bezpečnosti a ochrany.

2.2.2 Stav certifikácie na Slovensku a v Čechách

Čiže nespornou výhodou je práve využívanie zjednodušených colných postupov, ktoré sú vo väčšine prípadov založené na administratívnych úkonoch, teda rýchlejší pohyb tovarov v rámci Európskej únie. Napriek tomu je v rámci Slovenskej republiky ešte stále pomerne málo subjektov, ktoré toto osvedčenie získali. Podľa údajov Colnej správy Slovenskej republiky bolo v rámci Európskej únie 4114 celkom prijatých žiadostí, z ktorých bolo 2 077 vydaných certifikátov (údaje k 4. 2. 2010).

Stav v certifikácii Schválených hospodárskych subjektov zachytáva nasledujúca tabuľka.

Tab. - Počet žiadostí o vydanie certifikátov Schválených hospodárskych subjektov

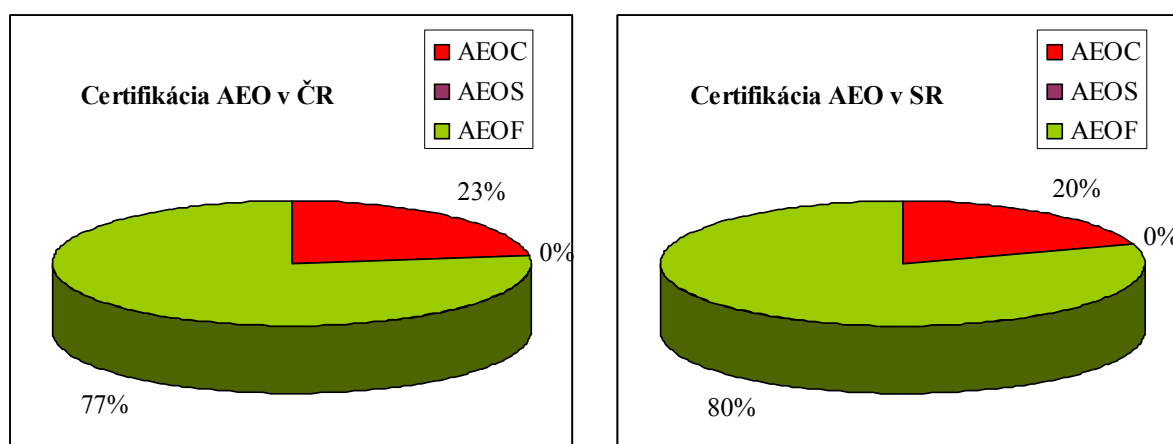
	Slovenská republika
Počet predložených žiadostí	20
Počet prijatých žiadostí	20
Počet vydaných certifikátov	15

Zdroj: www.colnasprava.sk, údaje platné k 4. 2. 2010

V Českej republike údaje o predkladaných žiadostiach nie sú dostupné a neposkytuje ich ani Celní správa České republiky.

Základnú štatistiku, z ktorej je možné zistiť niektoré údaje poskytuje Európska únia na svojej stránke: http://ec.europa.eu/taxation_customs/dds/aeohome_en.htm.

Pri porovnaní získaných údajov je možné vytvoriť nasledovné obrázky.

Obr. – Porovnanie stavov certifikácie na Slovensku a v Čechách.

Zdroj: Spracovanie autorom na základ údajov z http://ec.europa.eu/taxation_customs/dds/aeohome_en.htm

Pokým v Českej republike bolo udelených celkovo 48 certifikátov, na Slovensku bolo dosiaľ udelených iba 15 certifikátov, ktoré získali predovšetkým veľké nadnárodné spoločnosti

(typu TNT Worldwide...). Ani v jednej krajine nebol udelený samostatný certifikát typu AEOS, prevažujú certifikáty „superAEO“ – teda typu AEOF.

2.3 CERTIFIKÁCIA SCHVÁLENÝCH HOSPODÁRSKYCH SUBJEKTOV A JEJ POSTUPY

2.3.1 Druhy certifikácie AEO

Aký subjekt teda môže získať štatút Schváleného hospodárskeho subjektu? V zásade musí ísť o taký hospodársky subjekt, ktorý má na colnom území spoločenstva sídlo a spĺňa kritériá, ktoré obsahujú:

- náležitý záznam o plnení požiadaviek vyplývajúcich z colných predpisov,
- uspokojivý systém vedenia obchodných a v prípade potreby dopravných záznamov, ktorý umožňuje primerané colné kontroly,
- v prípade potreby preukázanú finančnú solventnosť a
- ak sa uplatňujú, vhodné normy bezpečnosti a ochrany.

O aké teda typy certifikátov tu teda ide?

1. Certifikát AEO – zjednodušené colné postupy – „**AEOC**“ – týkajúci sa subjektov, ktoré žiadajú o využívanie zjednodušených postupov,
2. Certifikát AEO – bezpečnosť a ochrana – „**AEOS**“ – týkajúci sa subjektov, ktoré žiadajú o využívanie uľahčenia colných kontrol týkajúcich sa bezpečnosti a ochrany pri vstupe tovaru na colné územie Spoločenstva alebo keď je tovar vyvážaný z colného územia Spoločenstva,
3. Certifikát AEO – zjednodušené colné postupy/bezpečnosť a ochrana („**SUPER AEO**“) – „**AEOF**“ – spája colné a bezpečnostné aspekty hospodárskych subjektov, ktorí žiadajú o využívanie zjednodušených postupov opísaných v bode č. 1 ako aj využívanie uľahčenia colných kontrol opísaných v bode č. 2.[7]

2.3.2 Kritériá na udelenie certifikátu AEO

Možnou príčinou toho, že na Slovensku je dosiaľ udelených iba veľmi málo certifikátov AEO môže byť aj skutočnosť, že Colná správa Slovenskej republiky na svojej internetovej stránke zverejnila Dotazník k samohodnoteniu žiadateľov spolu s kritériami, ktoré je nutné splniť v rámci konania o udeľovanie osvedčenia AEO – v angličtine. Tým sa zužuje okruh žiadateľov na tých, ktorí sú jazykovo pomerne zdatní resp. ktorí si môžu dovoliť odborný preklad. V Českej republike preklad v českom jazyku je k dispozícii.

Aké sú teda skúmané kritériá, ktoré sú potrebné splniť pre získanie osvedčenia AEO?

- 1) **Dodržiavanie colných požiadaviek** – cieľom zisťovania je overiť, či osoby zodpovedné za spoločnosť alebo osoby, ktoré ju kontrolujú resp. právni zástupcovia žiadateľa pre colné záležitosti a osoby zodpovedné v spoločnosti za colné záležitosti sa v minulosti nedopustili

závažného porušenia alebo opakovaných porušení colných predpisov za posledné tri roky pred podaním žiadosti. Skúma sa:

- 2) **Účtovný a logistický systém spoločnosti** – je nutné používať účtovný systém, ktorý podlieha právnej úprave členského štátu žiadateľa a ktorý umožňuje colnú kontrolu. Logistický systém má rozlišovať medzi tovarom Spoločenstva a tovarom mimo Spoločenstva.
- 3) **Platobná schopnosť** – sa považuje za splnenú, ak je možné preukázať platobnú schopnosť žiadateľa za posledné tri roky, teda ide o dobré finančné postavenie dostatočné pre plnenie záväzkov.
- 4) **Požiadavky na bezpečnosť a zabezpečenie** – Žiadateľ by mal preukázať vysokú úroveň informovanosti o vnútorných opatreniach bezpečnosti a zabezpečenia a pri svojich podnikateľských činnostiach so zákazníkmi, dodávateľmi a vonkajšími poskytovateľmi služieb.

Samotný samohodnotiaci dotazník sa vyplňa podľa toho, o aký typ certifikátu AEO sa žiadateľ uchádza. Ak sa žiadateľ uchádza o:

- typ certifikátu AEOC – vyplňa oddiely I. až IV.,
- typ certifikátu AEOS – vyplňa oddiely I. až V.,
- typ certifikátu AEOF – vyplňa oddiely I. až V.

V dotazníku má žiadateľ vyplniť iba tie otázky, ktoré sa týkajú jeho činnosti (teda subjekty, ktoré poskytujú iba služby, nebudú vyplňať otázky, ktoré sa týkajú zabezpečenia výroby).

3. ZÁVER

Potreba zvýšenia bezpečnosti medzinárodného obchodu, ako aj zabezpečovania dodávateľských reťazcov viedla k prijatiu novely Colného kódexu Európskeho Spoločenstva. Zavedenie štatútu AEO ako vybraných vysokospôahlivých ekonomických subjektov sa teda stalo výrazným znakom kvality, ktorý hovorí o subjekte, že tento je zodpovedným článkom medzinárodného dodávateľského reťazca.

Držiteľ certifikátu je preverený colnými orgánmi, aby bolo možné zabezpečiť:

- využívanie zjednodušených colných postupov,
- možnosť čiastočného resp. úplného upustenia od zabezpečenia colného dlhu,
- uznávanie certifikátu vo všetkých členských krajinách EÚ a pod.

Vzhľadom k povahe certifikátu je jeho získanie obrovskou komerčnou príležitosťou pre dopravcov a logistické firmy.

POUŽITÁ LITERATURA

- [1] NARIADENIE EURÓPSKEHO PARLAMENTU A RADY (ES) č. 648/2005, ktorým sa mení a dopĺňa nariadenie Rady (EHS) č. 2913/92, ktorým sa ustanovuje Colný kódex Spoločenstva
- [2] NARIADENÍ KOMISIE (ES) č. 1875/2006, ktorým sa mení a dopĺňa nariadenie (EHS) č. 2454/93, ktorým sa vykonáva nariadenie Rady (EHS) č. 2913/92, ktorým sa ustanovuje Colný kódex Spoločenstva,
- [3] http://ec.europa.eu/taxation_customs/dds/aeohome_en.htm
- [4] http://ec.europa.eu/taxation_customs/customs/policy_issues/customs_security/index_en.htm#auth_eco
- [5] http://ec.europa.eu/taxation_customs/resources/documents/customs/policy_issues/customs_security/AEO_self_assessment_explanatory_notes_en.pdf
- [6] <http://www.celnisprava.cz/cz/Stranky/default.aspx>
- [7] www.colnasprava.sk